

Медичний Університет

Газета виходить з травня 1928 року

№11-12 (3055-3056)

П'ятниця,
30 грудня 2022 року

Ціна договірна

ГАЗЕТА КОЛЕКТИВУ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Газета нагороджена срібною медаллю Всеукраїнського конкурсу «Вища школа»

Happy holidays! • Зі святами! • Happy holidays! • Зі святами!

2023

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Щиро вітаю вас із Новим роком та Різдвом Христовим!

Усі ми завжди з нетерпінням чекали новорічних свят. Проте цього року наші плани зруйнувала російська агресія. Майже 10 місяців ми боремося за нашу незалежність і свободу, чекаючи тільки на одне – Перемогу над ворогом. Тому Новий рік – це насамперед шанс загадати бажання. І ми знаємо, яким воно буде у кожного з нас.

Перед святами ми традиційно підбиваємо підсумки минулого року. Незважаючи на постійні обстріли і повітряні тривоги, відсутність світла і спроби ворога нас зламати, ми працювали, продовжуємо працювати. Наша університетська спільнота зробила все можливе для того, щоб не тільки налагодити навчальний процес, але й допомогти країні у ці надзвичайно важкі часи. Наші студенти та співробітники цілодобово працювали в лікарнях та на швидких, рятуючи життя захисників та цивільного населення, облаштовували пункти першої допомоги у метрополітені. Чимало з нас волонтерили та допомагали ЗСУ – влаштовували збори на необхідну амуніцію чи техніку, виготовляли солодощі та свічки, підтримували моральний дух захисників та захисниць.

Ми змогли організувати поїздки наших студентів до дружніх країн, де здобувачі освіти могли вдосконалити свої теоретичні та практичні навички. Викладачі та співробітники також відвідали чимало країн і взяли участь у міжнародних онлайн-форумах. Ми тісно співпрацювали з іншими університетами в рамках Україно-Швейцарського проєкту та отримали багато подяк від колег. Про нас знає весь світ, нами пишаються. Я дякую кожному і кожній з вас за терпіння, мужність та відвагу.

Упевнений, що наступний рік стане для нас особливим, адже ми будемо святкувати нашу Перемогу та потроху повертатися до звичного життя. Наш університет гостинно розкриє двері для викладачів, студентів та співробітників, і ми будемо працювати на благо нашої країни ще наполегливіше. У нас ще багато планів, які ми впевнено і досконало будемо втілювати в життя.

Я хочу побажати всім нам миру, злагоди, терпіння та здоров'я. Ворогу нас не зламати! Працюємо далі. Усе буде Україна, усе буде ХНМУ!

Ректор університету **Валерій Капустник**

ЛИСТ-ПОДЯКА

На ім'я ректора ХНМУ Валерія Капустника надійшов лист-подяка від директорки Обласного клінічного спеціалізованого диспансеру радіаційного захисту населення Ірини Пирогової.

Пані Ірина від імені адміністрації медичного закладу висловила подяку за сумлінну, професійному відділенні диспансеру студентам нашого вишу: лі- у кафедри онкології Андрію Ігдану Пономарю (II медич- ко (I медичний факультет).

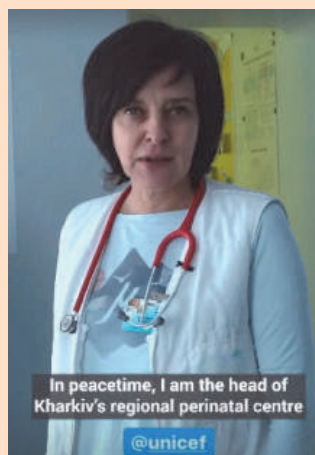
Відзначені представники медичного університету в складних умовах війни продовжують цілодобово надавати висококваліфіковану медичну допомогу всім категоріям громадян України, жителям Харкова та Харківської області.

**ВІТАЄМО З ПРИСУДЖЕННЯМ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ!**

Указом Президента України від 30 листопада 2022 року на підставі подання Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки присуджено Національну премію України імені Бориса Платона 2022 за роботу «Організація екстреної медичної допомоги та лікування гострої крововтрати в умовах бойових дій та клінічної практики» професору кафедри хірургії № 1 Харківського національного медичного університету Ігорю Тарабану.

Колектив медичного університету щиро вітає пана Ігоря та бажає подальшої наукової і творчої наснаги в наближенні нашої перемоги!

**ПРЕДСТАВНИЦЯ ХНМУ УВІЙШЛА
ДО СПИСКУ НАЙВПЛИВІШИХ ЖІНОК!**

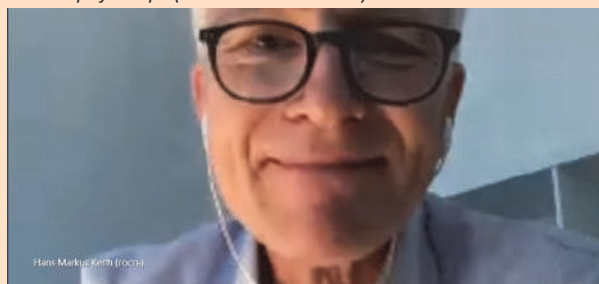

Серед вісьмох українок, що потрапили до числа 100 найвпливовіших жінок світу у 2022 році, названа і директорка Харківського регіонального перинатального центру доцентка кафедри педіатрії № 1 Ірина Кондратова – за надання перинатальної допомоги в обстрілюваному російськими військовими Харкові.

Віддаємо належну шану і повагу пані Ірині за її мужність і професіоналізм, а також усім медичним працівникам, які сумлінно виконують свій обов'язок під час військової агресії з боку російської федерації.

ВІТАЄМО З ПРИСВОЄННЯМ ПОЧЕСНОГО ЗВАННЯ!

Першого грудня під час проведення онлайн-засідання Вченої ради звання «Почесний професор ХНМУ» отримав доктор медичних наук, магістр з бізнес-адміністрування у галузі охорони здоров'я, головний лікар з реабілітації післямедичних операцій та тяжких неврологічних захворювань Франкфуртського центру амбулаторної реабілітації (Федеративна Республіка Німеччина) Ханс-Маркус Керт (Hans-Markus Kerth).

Звання «Почесний професор ХНМУ» є найбільшою університетською відзнакою і вручається науковцям, громадським діячам, митцям за особливий внесок у наукове й культурне життя медичного вишу.

Пан Керт зробив значний внесок у міжнародну співпрацю та інтернаціоналізацію ХНМУ. Ним було розроблено та проведено курс онлайн-лекцій з актуальних проблем неврології для студентів вишу, лікарів-інтернів, практикуючих лікарів з різних регіонів України. Крім того, були проведені круглі столи-вебінари, на яких Ханс-Маркус Керт відповідав на численні запитання слухачів. Спільно із співробітниками кафедри неврології було підготовлено наукову статтю, яка знаходиться у видавництві журналу *International scientific journal Science (FSH)*.

Наразі в рамках співпраці та подальшої реалізації спільних проєктів між паном Кертом та ХНМУ заплановано декілька актуальних напрямів з наукової та освітньої діяльності.

УКРАЇНО-ШВЕЙЦАРСЬКИЙ ПРОЄКТ

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТІВ ЧЕРЕЗ РОЗУМІННЯ ЛЮДЕЙ

15–16 грудня представники університету взяли участь у тренінгу «Впровадження проєктів через розуміння людей», який проводився в рамках участі нашого університету в Україно-Швейцарському проєкті «Розвиток медичної освіти».

Команда університету представила свої досягнення та результати в межах проєктів зі стратегічного розвитку, що були роз-

початі в рамках заходів Україно-Швейцарського проєкту в січні 2022 р. «Міжнародний рейтинг» та «Єдиний інформаційно-освітній простір». Представники ХНМУ знайомилися з досягненнями та проблемами щодо реалізації проєктів Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського та Буковинського державного медичного університету, обмінялися досвідом з колегами.

Під час тренінгу учасники обговорили важливість вірного визначення клієнта, тобто споживача, та успішної розробки проєкту, розуміння клієнтського ряду. Поговорили про роль індивіда в командній роботі, значення і особливості групової динаміки, приділили увагу різним управлінським підходам та інструментам в командній роботі.

Насичена програма тренінгу, вдала робота тренерів, інтенсивна командна робота, комунікація з колегами, атмосфера креативу та ініціативності сприяли напрацюванню нових ідей, перегляду проєктів, заходів та підходів у щоденній роботі та посиленню мотивації і натхнення до подальшої щоденної діяльності.

Інна Чухно

СТАЖУВАННЯ В НІМЕЧЧИНІ

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ

З 12 по 26 листопада представники ХНМУ проходили стажування для викладачів медичних факультетів в Німеччині «Ukraine digital – Clinical reasoning in medical education» за підтримки Deutscher Akademischer Austausch Dienst (DAAD).

Харківський медичний виш представляли доценти кафедри внутрішньої медицини №3 та ендокринології Марія Олійник та Володимир Федоров, а також аспірантка кафедри педіатрії №2 Вікторія Коваль.

Під час першої частини програми співробітники Інституту дослідження медичної дидактики та освіти при університеті Людвіга-Максиміліана у м. Мюнхен (Institut für Didaktik und Ausbildungsforschung der LMU München) проводили тренінги з медичної дидактики та методики викладання. Спільно з учасниками проєкту було розроблено навчальні плани та концепцію інтеграції навчальних клінічних випадків до планів медичних факультетів.

У рамках другої частини програми, яка проходила в Берліні, учасники проєкту спільно з колегами із клініки Шаріте розробляли концепцію розвитку й картування навчальних планів за допомогою онлайн-платформи LOOP-share та мали змогу інтегрувати обрані віртуальні клінічні випадки до навчального процесу.

Крім того, учасники проєкту скористалися можливістю ознайомитися з культурним і історичним надбанням таких знакових міст, як Мюнхен та Берлін.

За інформацією Центру медіакомунікацій ХНМУ

ТУ ДЛЯ ЛІКАРІВ З ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

ЕКСТРЕНА НЕВІДКЛАДНА МЕДИЧНА ДОПОМОГА ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

З 28 листопада по 9 грудня у рамках співпраці ХНМУ та Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф було проведено 2-тижневий цикл тематичного удосконалення «Екстрена невідкладна медична допомога при надзвичайних ситуаціях».

Захід відбувся на базі кафедри екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології і був призначений для лікарів, які перебували протягом 2022 року на окупованій військами РФ території Харківської області.

Загалом тематичне удосконалення пройшли 22 лікарі з медицини невідкладних станів. Це сильні люди, які не зламалися та у важкі для нашої держави часи продовжили, ризикуючи власним здоров'ям та життям, виконувати свій професійний обов'язок, надаючи на окупованих територіях кваліфіковану екстрену, невідкладну медичну допомогу всім постраждалим.

Це навчання було надбанням нових безцінних знань не тільки для курсантів циклу, але і для викладачів нашого вишу. Більшість лікарів – випускники нашого університету, і ми пишаємося тим, що вони є зразком сміливості, мужності та стійкості.

Після завершення циклу всі курсанти отримали посвідчення про проходження тематичного удосконалення, подякували за навчання колективу кафедри та особисто завідувачу кафедри професору Миколі Березці, а також побажали подальшого розвитку у взаємній співпраці із Центром екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.

Микола Бітчук

НОВІ РЕАЛІЇ І МОЖЛИВОСТІ

Повномасштабне військове вторгнення російської федерації в Україну внесло суттєві корективи не лише в наше повсякденне життя, а й в усі галузі соціально-економічного сектору, у тому числі й в освітній процес. За даних обставин деякі студенти та навчально-педагогічний колектив нашого вишу змінили місце свого перебування, а іноземні студенти і зовсім виїхали за межі країни. Такі дії дозволили зберегти кадровий потенціал, зв'язок зі студентами, а головне, максимально убезпечити учасників освітнього процесу і перейти на дистанційну форму навчання.

Проте для забезпечення повноцінних умов навчання і збереження контингенту іноземних студентів під час військового стану керівництвом університету прийнято рішення про організацію програм академічної мобільності для іноземних здобувачів освіти.

Задля цього була проведена велика організаційна робота, і у вересні 2022 року з двома університетами Грузії SEU та NEW VISION (м. Тбілісі) укладені договори щодо співпраці та партнерських договорів про реалізацію програм академічної мобільності. Наступним кроком стало оголошення відбору на участь у даній програмі для студентів V–VII факультетів з підготовки іноземних студентів.

До організаційного процесу були залучені гаранті освіти програм, які підготували програми кредитної академічної мобільності й узгодили їх із грузинськими колегами. Крім того, університетам Грузії були надані доступи до наших силабусів з навчальних дисциплін. Протягом вересня-жовтня з представниками

університетів було організовано декілька нарад щодо організації навчального процесу.

Цьогорічний осінній семестр іноземні студенти, які обрали таку форму навчання, розпочали вже в стінах грузинських медичних університетів. Проте варто зазначити, що за умовами договору теоретична складова освітнього процесу залишилася за викладачами ХНМУ. Наші педагоги проводять навчання зі студентами у дистанційному синхронному режимі англійською мовою за допомогою платформи Moodle ХНМУ, електронної навчальної платформи MS Teams, сервісу Google meet та із використанням програми відеоконференцій ZOOM. Ці платформи освоєні студентами та викладачами ще у період пандемії і не викликають жодних проблем під час дистанційного навчання.

Наразі студенти з арабських країн практично всі вже знаходяться в Грузії і невдовзі до них приєднаються студенти – громадяни Індії. Таким чином у цілому до програми академічної мобільності долучилися майже 800 іноземних здобувачів освіти Харківського національного медичного університету.

Навчання іноземних студентів університету за програмами кредитної академічної мобільності дозволяє, з одного боку, забезпечити опанування студентами практичної складової освітньої програми, що є для більшості учасників цих програм однією з вимог визнання диплому на батьківщині, а з іншого – виграти нам час до Перемоги та зберегти цих студентів в нашому контингенті.

Володимир Марковський, Дмитро Маракушин

ВІДГУК

Я, Харшита Рана, студентка останнього курсу VII факультету, закінчила 5 курсів у галузі «Медицина» в Харківському національному медичному університеті.

На жаль, через воєнну ситуацію в Україні майже кожен зіткнувся з важкими часами. Проте наша alma mater врахувала практичну

підготовку студентів останнього (шостого) курсу та надала можливість завершити навчання за програмою мобільності в SEU Georgian National University.

Після того, як уся інформація була оновлена на веб-сайтах, я заповнила заяву на в'їзд протягом двох місяців, отримала візу і одразу виїхала до Тбілісі у Грузію.

Порада. Із собою потрібно мати необхідні документи: ковід-сертифікат, страховку, документи про місце проживання та лист-запрошення. Усі ці положення добре дотримуються агентами (Bobtrade та European Education), які допомогли мені заповнити заявку.

Проживання. Основна турбота – це розміщення в гуртожитках. Їжа тут смачна, а атмосфера безпечна. Опис SEU Georgian National University є важливим аспектом: це приватний університет із повністю розвинутою інфраструктурою, забезпечений усіма міжнародними книгами в бібліотеці.

Хороші результати досягаються шляхом створення невеликих груп, що дозволяє приділити більше уваги студентам. Колектив факультету ввічливий та добре освічений.

Я надзвичайно вражена тим, що ХНМУ надав можливість усім студентам завершити навчання. Сподіваюся на краще в майбутньому!

Завжди буду вдячна ХНМУ та SEU за цю можливість.

ПРОФЕСІЯ ХІРУРГА – ДОВГИЙ ТА СКЛАДНИЙ ШЛЯХ

Харківський національний медичний університет продовжує активну співпрацю з давнім та надійним партнером – клінікою Заксенхаузен у місті Франкфурт-на-Майні, Німеччина. Головний лікар клініки Пламен Стайков та весь колектив щороку гостинно приймає викладачів та студентів ХНМУ. Цьогоріч успішно закінчили практичне навчання з хірургії «Surgical-Training-Program» чотири студенти, які поділилися своїми враженнями та отриманими знаннями.

«Під час стажування у клініці Заксенхаузен протягом 10 днів ми мали змогу відвідувати різні відділення лікарні. Найбільше часу ми провели в хірургії. Сподобалась організація дня: зранку обхід пацієнтів, що готуються до операції та знаходяться на реабілітації після операції. Після обходу пацієнтів – представлення нових кейсів та розбір рентгенівських знімків/КТ на обговоренні з лікарями інших спеціальностей. Ми мали змогу асистувати на лапароскопічних та відкритих операціях. Під час операції можна було уточнювати незрозумілі моменти. Справжнім сюрпризом стало виконання гінекологічних операцій з використанням 3D-технологій. Також ми були на травматологічних операціях, де хірург пояснював переваги нових технологій вертебропластики.

У відділенні ендоскопії ми вивчали правильний алгоритм проведення процедури. Під час ранкового обходу палат у діабетичному відділенні лікар-ендокринолог наголошував на основних підходах до терапії цукрового діабету I та II типів. Ми обговорювали можливі ускладнення та способи їх запобігання.

I, звичайно, було трохи вільного часу для себе. Франкфурт-на-Майні – це про контрасти: скляні хмарочоси та факхверкові старовинні будинки створюють архітектурний ансамбль міста. Була можливість відвідати музеї (деякі з них безкоштовні для українців), картинну галерею та прогулятися вулицями найвідомішого німецького письменника Гете. Ми навіть застали початок побудови різдвяного ярмарку, коли центральна площа заповнювалася магазинчиками та майоріла новорічними вогниками.

Завдяки цьому стажуванню мої теоретичні знання з хірургії стали більш наочними. Я мала змогу розібратися в процедурі проведення ендоскопічного дослідження. На стажуваннях можна визначити, що саме тебе більше захоплює та спробувати себе у

різних сферах медицини. Це надзвичайно важливий аспект для вибору майбутньої спеціалізації. Я вдячна нашій alma mater та відділу міжнародних зв'язків ХНМУ за надану можливість.

Наостанок професор клініки доктор Стайков зауважив, що професія хірурга – довгий та складний шлях, однак за наявності чіткого бажання безперервно вчитися та докладати зусиль можна досягти своєї мети».

Діана Сич

«Усі 10 днів практики я зі своїми колегами асистувала на операціях головному лікарю Пламену Стайкову, брала участь у передопераційній підготовці пацієнтів, відвідувала відділення реанімації та інтенсивної терапії.

Окрім загальної та бariatричної хірургії ми мали змогу побачити гінекологічні та ортопедичні операції, ознайомитися зі стандартами та протоколами лікування у Німеччині. Хочу подякувати усім, хто був залучений та допоміг зробити мрію реальністю».

Еліна Суценко

«За період перебування у клініці Заксенхаузен я змогла спостерігати за пацієнтами та їхньою історією з моменту вступу до клініки та до їх виписки. Щодня ми були присутні на обходах пацієнтів, що надало можливість стежити за прогресом їхнього стану. Як практиканти ми також слухали ранкові обговорення денних кейсів та цікавих пацієнтів – це дало змогу покращити навички клінічного мислення. Крім цього, я змогла освоїти практичні навички. Під час стажування ми могли не лише слідкувати за операціями, а й асистувати. Загалом практика була чудовою та дуже насиченою».

Анастасія Шенгер

«Практика в клініці Заксенхаузен була однією з чудових можливостей для мене побачити хірургію з іншого боку. Клініка спеціалізується на загальнохірургічному, гінекологічному, травматологічному та багатьох інших профілях. Проте зараз вона стала однією з провідних клінік в Європі з бariatричних операцій (хірургічне лікування цукрового діабету та ожиріння).

Професор Стайков навчав теоретичним знанням та брав асистувати. 95% операцій виконувались лапароскопічно, і це неймовірно, бо пацієнти після операції через 2 години почували себе так, ніби з ними нічого не робили. Sleeve gastrectomy, Gastric Bypass Surgery – дві головні операції, які я до цього ніколи не бачив. Проте на стажуванні я мав змогу асистувати, а лікарі завжди намагалися пояснити всі етапи операцій.

До того ж у ході пластики живота я практикував свої уміння коагулювати та самостійно виконував обов'язки закриття рани косметичним швом. Лікарі були здивовані та високо оцінили мої можливості.

Взагалі Німеччина мені дуже сподобалася, лікарня неймовірна, з великим майбутнім. Під час останньої розмови професор Стайков побажав наснаги та запевнив, що ми обов'язково побачимося ще. Хірургічна практика розширила мій горизонт, і я розумію актуальність проблеми з ожирінням для нашого століття. Маю надію наступного року продемонструвати лікарям свої нові знання та не підвести їх!».

Заур Бадалов

ХРОНІКИ ВІЙНИ

Ми продовжуємо публікацію життєвих історій студентів ХНМУ, які від початку війни стали активними волонтерами і кожного дня намагаються нашу перемогу. Початок статті читайте, будь ласка, у попередньому номері нашої газети.

«У березні 2022 року я влаштувався працювати у волонтерський штаб у Полтаві – спочатку просто як нічний охоронець від мародерів, а вже ближче до квітня до нас почали надходити замовлення на виготовлення спорядження для ЗСУ. Нам привозили матеріал, а ми його вже збирали у готову продукцію.

Напруженим видався період травень/червень, тоді на нічні чергування було лише по три людини, а запити на спорядження потрібно було встигати обробляти.

Нашим бійцям потрібні були бронезилети, турнікети, кишені для магазинів, сумки скидання та інше спорядження, яке ми робили. В одну зміну удвох з напарником вдалося зібрати рекордні 300 турнікетів та 25 повних бронезилетів, тобто передня/задня пластина. Бійці, які приїхали вранці, були буквально шоковані нашими темпами виробництва і тим, що дві людини можуть зробити за одну ніч. Зрештою обсяги виходили досить вагомими для того, щоб закривати потреби мінімум двох батальйонів.

Попит на виробництво був вкрай високим, іноді приходили замовлення від знайомих, які перебували на фронті, відповідно відправляли спорядження і туди.

Сам процес нашої роботи полягав у фінальному етапі виготовлення готового елемента спорядження. Найскладнішими виявилися бронезилети. Необхідно було з готової сталеві бронепластини створити повноцінну плиту – тобто додати до пластины протиосколковий шар армованої гуми і шар поролону для пом'якшення ударної хвилі від куль. Як не дивно, але ми освоїли цю навичку швидко, проте працювати намагалися на свіжому повітрі, через велику кількість хімії навколо.

Загалом ми з напарниками були дуже задоволені нашою роботою. Коли твоя країна у біді, не можна сидіти без роботи. Наш приклад свідчить про те, що кожна людина може зробити свій внесок до наближення нашої Перемоги!».

Олексій Шилін,

IV медичний факультет, виробництво військового обладнання

«24 лютого ми поїхали евакуаційним поїздом з Харкова до Полтави, потім до Кременчука. Там пробули місяць, плели сітки для маскування, збирали банки для тушонки для гуманітарної допомоги військовим та привозили іграшки дітям-переселенцям.

У квітні ми вже були у Польщі. Наприкінці червня отримали допомогу від Польського Червоного Хреста у вигляді карток Kik. Саме тоді ми дізналися, що Польський Червоний Хрест шукає україномовних волонтерів. Ми записалися на 3-тижневий тренінг для того, щоб стати волонтерами. Уже наприкінці липня ми почали реєструвати українців, які відповідали критеріям даної допомоги на отримання грошової допомоги 710+ злотих у Люблінському воєводстві.

Реєстрували людей у різних містах, а сама процедура займала 10–15 хвилин, що приємно дивувало наших співвітчизників.

Вимушено переміщені українці були дуже вдячні, що мають можливість отримати грошову допомогу швидким і якісним способом. Люди були з усіх куточків України: від Луганської до Волинської, від Чернігівської та до Херсонської області. Деякі з них не могли стримати сліз, багато хто ділився сумними історіями, чому зараз перебувають у Польщі.

Наразі ми допомогли оформити грошову допомогу понад 300 вимушеним переселенцям у Польщі та продовжуємо займатися цим й надалі.

Наш досвід показує, що куди б не закинула вас доля, якщо є бажання допомогти – це завжди можна зробити з будь-якого куточка світу».

Юлія Продан, Віталія Шевелюк, III медичний факультет

«Ще до повномасштабного вторгнення в Україну я працювала в Харківському військовому шпиталі в операційному відділенні. Пропрацювавши там один рік та побачивши наслідки війни на Сході, я впевнилася в тому, що моя спеціальність дуже важлива для відновлення здоров'я людини.

З 24 лютого думки про те, що я також можу допомагати країні, не давали мені спокою, тому я влаштувалася реабілітологом у місцеву лікарню, де зараз і працюю з хворими неврологічного і травматологічного профілю, бо розумію, як наразі необхідна кваліфікована медична допомога та додаткові руки.

Більшість пацієнтів лікарні – військові. На жаль, часу для повноцінної реабілітаційної роботи досить небагато – 5–10 днів. За цей проміжок ми надаємо їм медичну допомогу, а потім вони знову йдуть на фронт. За цей термін я максимально викладаюся, проводячи окрім фізичної, ще й психологічну роботу з постраждалими. Від військових я почула велику кількість історій про те, що багато хто з них, ще до війни перебуваючи за кордоном тривалий час, 24 лютого спеціально поверталися в Україну і йшли воювати на фронт. Запам'яталася фраза одного з них: «А хто, якщо не я, це зробить? Якщо це мій дім, хто, якщо не я, його захистить?».

Окрім військових, було багато переселенців та пацієнтів з інших медичних закладів окупованих територій. У таких пацієнтів уже був набагато більший відрізок часу для психологічної та фізичної реабілітації, звісно, це давало дуже добрі результати.

Мене щоразу дивує, наскільки майже всі військові вмотивовані і намагаються якнайшвидше повернутися на фронт. На мої вмовляння відпочити ще трохи та набратися сил вони завжди відповідають: «Треба їхати, бо я потрібен там». Саме такі моменти надають наснаги і цивільному населенню, саме з такими людьми і сам заряджаєшся на гарні думки та віру й з новою силою занурюєшся в роботу, щоб швидше наблизити нашу Перемогу».

Анна Можелянська,

IV медичний факультет, Зміївська центральна районна лікарня

«БУЛИ У ЛІКАРНІ З РАНКУ ДО ВЕЧОРА»

Від самого початку війни студенти медичного вишу проявили себе не тільки як свідомі громадяни своєї країни, а й як молоді люди, що зробили правильний вибір, обравши професію лікаря. Так, студент І медичного факультету Сергій Алхімов, про якого ми неодноразово писали, організував у метро медпункт та надавав медичну допомогу харків'янам.

Читайте більш розгорнуту історію про його діяльність, стажування у Кембриджському університеті та плани на майбутнє на шпальтах медіа-ресурсу Суспільне Харків.

Навчання у Кембриджському університеті

Нас приймали на безоплатних умовах. Нам оплатили все: починаючи з трансферу, закінчуючи проживанням. Нас прийняли, як слід. Спочатку я поїхав до Варшави, там зміг оформити візу. Потім поїхав до Кембриджу. Наше стажування проходило в одній з найкращих лікарень Англії, Royal Papworth Hospital.

Стажування було індивідуальним для кожного, тобто ми формували списки бажань зі спеціальностей, які хочемо практикувати. У перший тиждень ми проходили екскурсії, якісь базові тренінги, починаючи з реанімації, спілкування з пацієнтами. А після цього у нас було шість тижнів практики у тих відділеннях, які ми обрали.

У мене було два тижні в кардіохірургії і ще по два тижні в ендокринології і трансплантології. Ці спеціальності мені цікаві. Узагалі мені дуже-дуже сподобалося. Особливо кардіохірургія, тому що я побував у найбільшому в Європі Центрі пересадки серця.

Ставлення до українських студентів

Нас їхало 20 студентів, усі з Харківського національного медичного університету. Були студенти з 4-го та 5-го курсу. Наше стажування почалося в липні, а закінчилося у вересні.

Нас забезпечували всім, давали доступ до всього. У деяких відділеннях давали можливість асистувати на операціях, тобто тримати якісь затискачі тощо. Лікарі, які нас навчали, ставилися

до нас так, що ми ніякі не особливі, а навчаємося на рівні зі студентами Кембриджу. До нас вимоги були такі ж самі. Навчання було інтенсивне, ми були у лікарні з ранку до вечора.

Декан факультету на першій лекції сказав таку фразу: «Ми розуміємо, що ви з іншої країни, не переживайте за англійську мову, адже ми українською володіємо набагато гірше, ніж ви англійською».

Які знання привезли в Україну

Ми отримали навички з реанімації, максимальний рівень знань, найсучасніші знання. Те, що тільки винаходять. Наприклад, у нашій країні гепатит С – це страшна хвороба, яка майже невиліковна. В Англії – це три місяці пігулок і ти здоровий.

Лікарі дуже переживають, що у нас не було практики. Був коронавірус, потім війна. А медицина – це наука практична.

Про досвід надання меддопомоги у метро

Я приїхав і намагався особливо не розповідати про це. Я мовчав. У країні, де немає війни, якщо ти першим про неї будеш розповідати, будуть думати, що ти трохи чудний. Проте наступного дня, після другої лекції, до мене підійшов чоловік, який веде новини у Кембриджі. Він сказав, що знає про мою роботу у метро, про нагороду президента. Після цього він розіслав інформацію до газет, і у мене брали інтерв'ю The Times, газета Кембриджа, я виступав на телебаченні і радіо.

Тобто Англію зацікавив наш досвід. Їх, звісно, це здивувало. Вони вважають, якщо ти не отримав ліцензії, тобто після диплому не пройшов повне стажування, ти не маєш права практикуватися. Але іншого виходу ніхто тоді не мав.

Їх цікавило, чи справді я жив у метро. Вони не уявляли, як можна жити у метро, і не день-два, а три-чотири місяці. Для них було дуже цікаво, коли я сказав, що ночував у вагоні метро, бо іншого місця не було.

І друге, що їх цікавило, це кількість людей. Я казав, що на станції 2000 людей, і я там сам як лікар. Вони відповідали: Вау... І як ти справлявся?» – Я казав, що як міг, так і справлявся.

Про життя в Україні

В Одесі було нагородження медичного персоналу: не тільки цивільних, а й військових медиків. Приїжджав президент і нагороджував лікарів, які відзначилися. Мене нагородили медаллю «За врятоване життя». Мені її вручили, бо у метрополітені було декілька життів, які довелося і пощастило врятувати.

Іноді телефонують люди, з якими я познайомився у метро. Зазвичай вони питають, чи можна замовити якісь ліки через волонтерів. Телефонують з Харкова чи навіть ті, хто у метро. Наприклад, є жінка, якій я життя врятував. У неї зараз все добре, вона у безпечному місці і їй нічого не потрібно. Вона часто пише, питає, як у мене справи.

Зараз я живу у рідному Миколаєві. Я приїхав у Харків забирати речі. Я жив на «23 серпня», і я не міг не побачити, так би мовити, своїх співмешканців у метро. Вони мене впізнали. Вони мені вже як рідні. Адже якщо ти з людиною проводиш чотири місяці у таких складних умовах, як метро, вона тобі стає рідною. Вік чи стать не має жодного значення.

Плани на майбутнє

Зараз активно навчаюся та вивчаю англійську мову. У майбутньому для того, щоб привезти щось в Україну, потрібно добре володіти англійською.

Також у мене є невеличка практика. Ми співпрацюємо з громадською організацією TeleHelp Ukraine в Америці, організованою студентами з України. Вони створили телемедицину, тобто лікарі зі Стенфорду консультують українців через відеозв'язок за допомогою перекладача. Я допомагаю перекладати медичну документацію.

Зараз лікарі потрібні нашій країні. Якщо повиїжджають усі фахівці, хто лікуватиме людей? Моя велика мрія – бути кардіохірургом. Я мрію потрапити в Інститут серця на інтернатуру, отримати там знання і досвід.

Альона Рязанцева, Дмитро Гребінник

ЯКИМ БУДЕ МОЄ ЦЬОГОРІЧНЕ НОВОРІЧНЕ СВЯТО?

ЦІНУВАТИМУ КОЖНУ ХВИЛИНУ ЖИТТЯ

Моє цьогорічне новорічне свято буде досить дивним. Чому? Тому що святкового настрою та відчуття радості зовсім немає. Не віриться, що минув вже майже рік від початку повномасштабного вторгнення. Дуже важко згадувати тогорічний Новий рік, як було добре та радісно, всі близькі були поруч. У нас було все, що потрібно для щастя, але ми цього не усвідомлювали, не цінували.

Дуже боляче за наших військових, які зустрічатимуть свята в холоді в окопах, голодні, заморені. Але ще гірше за тих, хто Новий рік вже не зустріне... За тих дітей, які залишилися без батьків, за всіх українців, яким ця війна приносить горе кожного дня.

Проте є одна річ, яку я усвідомила на все життя завдяки війні: немає нічого дорожчого за сім'ю. Тому всі свята я зустрічатиму вдома, поруч зі своїми близькими, і зроблю все, щоб вони посміхалися та цінуватиму кожну хвилину, проведену разом із дорогими мені людьми.

Ірина Барткова, I медичний факультет

У РОДИННОМУ КОЛІ

Досить прикро усвідомлювати, що більшість з нас зустріне цей рік не у повному родинному колі: хтось буде у холодному, засніженому окопі, а хтось – за кордоном, далеко від дому та родини. Проте для кожного Новий рік, безумовно, стане початком чогось нового, теплого, світлого, а головне – мирного. У всіх українців буде лише одне бажання – мирне небо, яке кожен загадає опівночі. Це те, що об'єднує нас, що дає відчуття дух свободи та єдності нації. Гадаю, що для кожного з нас цей Новий рік буде особливим, сповненим надії та віри.

Я навіть не знаю, як провести цьогорічне свято. Найімовірніше, знову будуть прильоти й потрібно буде йти в укриття, але маю надію, що все мине і все ж таки буде змога просто посидіти у сімейному колі та покуштувати смаколики. Не можна сказати, що це буде свято, це більше схоже на вечір у родинному колі, але завдяки ЗСУ я маю змогу просто по вечеряти з родиною, за що безмежно вдячна.

Єлизавета Патинко, II медичний факультет

З ВІРОЮ В ЗСУ

Напевне, для кожного з нас Новий рік – це особливе свято. Це гарна нагода зустрітися і посидіти за одним столом всією родиною, обмінятися подарунками та просто гарно провести час із людьми, яких ми любимо. Усі ми протягом року з нетерпінням чекаємо на цей святковий день.

Проте сьогодні все змінилося – не всі зможуть відсвяткувати так, як їм би того хотілося. Наші плани та мрії зруйновано. Особисто для мене це свято не буде таким, як рік чи два тому, оскільки мої близькі, як і у багатьох із нас, знаходяться на відстані.

Проте ми сильний народ вільної країни! Повинні показати воюю, що нас так легко не зламати. Ми повинні відсвяткувати це свято, попри відключення світла та постійні ракетні обстріли. І загадати єдине для всіх бажання та вірити в ЗСУ!

Анна Левченко, III медичний факультет

ІЗ ТРИВОГОЮ І НАДІЄЮ

Новий рік – це провісник чогось чарівного та казкового. Пора, коли посеред кімнати стоїть ялинка і заповнює її ароматом хвої, а на столі в прозорій тарілці лежать мандарини. Пам'ятаєте, як у дитинстві ми чекали на подарунок, нетерпляче заглядаючи під прикрашені гілки? Лежали на підлозі і розглядали блискучу гірлянду, поки мама нарізає останній салат. З телевізора чути улюблений «Щедрик» та новорічні програми... Здається, все так, як має бути.

Проте зараз я дивлюсь у вікно і ніяк не можу розгледіти слідів від санок чи дитячих чобіт. Маленькі ніжки, напевно, тупотять по хаті чужої країни, мріючи опинитися там, де завжди пахло рідною зимою. Тепер я не чую дитячого сміху, не бачу тих очей, які з передчуттям дивляться на омріяну іграшку. Батько не тримає доньку на руках, щоб та змогла повісити янгола на ялинку, а маму, завжди стурбовану готуванням, зайняли думки, які стали спільними для кожного з нас, – коли ж диво?

Диво, на яке всі чекають на Новий рік. Диво, яке поділяють усі мешканці моєї Батьківщини.

Наближається чудове свято щасливого дитинства та світлого юнацтва, але думки про його відзначення не можуть стати дійсністю. Безсумнівно, мій Новий рік буде сповнений надій та очікувань, але яким може бути свято без того, що ми втратили одинадцять місяців тому? Варто думати, що відкривати шампанське і радіти гучній музиці – вкрай безглузде рішення. Поки сім'я збереться за столом, заставленим стравами, за тисячі кілометрів світлтимуться зовсім інші салюти. То чи потрібні ті веселощі, які були ще рік тому? Чи пишні застілля з ранковим похміллям? Можливо, новорічний вечір пройде так, наче кожен українець сидить за одним, спільним столом: із тривогою, очікуванням, надією.

Ольга Доценко, II медичний факультет

З ПЕРЕМОЖНИМ НАСТРОЄМ!

Цьогоріч Новий рік у кожного з нас буде іншим. Не тільки через те, що ми, можливо, не зможемо увімкнути гірлянд у ялинці, а через те, що немає можливості зустріти свято вдома, наші рідні далеко, над головами літають ракети. Свято буде у тому сенсі, що є надія, як і завжди, що прийдешній рік стане кращим, ніж попередній.

Надія – рушійна сила, яка проводить нас у цей складний час, допомагає не поринути у безодню печалі та апатії.

Моє свято проходить у тісному колі, в іншому місті, тому що частина моєї родини знаходиться в Херсоні. Ми сядемо за стіл та подякуємо один одному та нашим захисникам за те, що ми живі, маємо дах над головою та сили, аби допомагати собі та іншим. Кожного року я намагаюся підбити підсумки у своїх справах, вирішити, як мені рухатися далі, складаю план на наступний рік. Так я вчиню і цього разу.

Мені здається, що було б правильним не тільки загадати бажання опівночі, а й наблизити наш мир та спокій, почати виконувати перше своє бажання: «Перемога» у перші ж хвилини 2023 року, тому варто зробити внесок на потреби ЗСУ. Нехай у цей час ми не вдома, не маємо можливості зустрітися з рідними та друзями, але ми живі та здорові. Усе буде Україна. З прийдешнім Новим роком, нехай він принесе нам перемогу!

Ганна Войлокова, І медичний факультет

СИМВОЛ НОВОГО РОКУ

ЩО ЧЕКАТИ ВІД РОКУ КРОЛИКА ТА КОТИКА?

Традиційно напередодні зимових свят ми розповідаємо читачам газети про символ прийдешнього року. Незважаючи на те, що цьогоріч наш Новий рік буде не таким, як завжди, ми все одно хочемо зазирнути у майбутнє. Тож що принесе нам рік Чорного Водяного Кролика (або Кота)? Зараз дізнаємося.

Багато хто цікавиться: чому цього року у нас цілих 2 покровителі? Існує дві версії. Перша – в китайській мові обидві ці тварини позначаються одним і тим же ієрогліфом. Друга – дуальність пов'язана з тим, що в Китаї та Південно-Східній Азії астрологами ведуться різні календарі. В Китаї прийдешній 2023 рік буде роком Кролика, а ось у В'єтнамі – Кота. Тож кожен може обирати пухнастика, який йому більше подобається, або ж сподіватися на те, що вдвох ці тваринки принесуть нам більше щастя. Ще один нюанс такого року – це те, що він буває раз на 60 років. Тож він неодмінно має стати для нас знаковим. А ще ми знаємо, що ЗСУ ласкаво називають Нашими Котиками. Співпадіння?

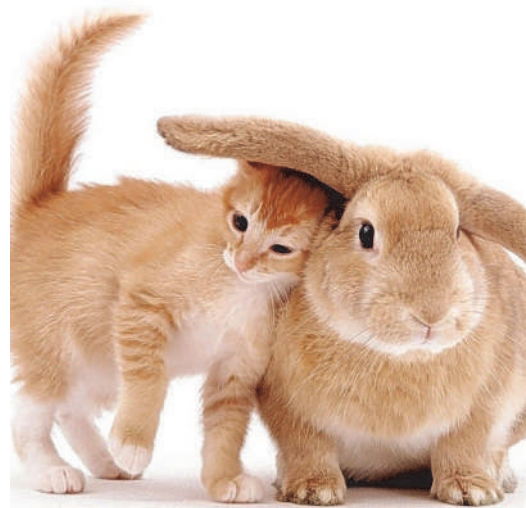
Отже, Кролик та Кіт – тварини сімейні, тому саме в майбутньому році любовна сфера кожної людини буде щасливою, а будинок – повна чаша. Люди, які шукають серйозних відносин, обов'язково їх отримають, а сімейні пари реалізують всі свої заповітні бажання.

Астрологи обіцяють, що Новий рік буде вдалим для вирішення квартирних питань, що особливо актуально для нас, українців, адже ми знаємо, скільки руйнувань приніс нам агресор. Тож лю-

дя, які бажають обзавестися власною нерухомістю, відновити зруйноване або зробити ремонт, посміхнеться удача. Тримаємо кулачки!

Варто зазначити, що Новий рік 2023, символом якого буде Чорний Водяний Кролик, відрізнятиметься мінливістю та неоднозначністю. Проте якщо ви навчитесь правильно використовувати всі особливості стихії та будете розуміти бажання володаря року, то зможете досягнути значного успіху в своїх починаннях.

Астрологи стверджують, що найбільш вдалим періодом у році Чорного Водяного Кролика буде зима. Успіх у справах супроводжуватиме як на початку Нового 2023 року (січень-лютий), так і наприкінці (грудень 2023-го і навіть січень 2024 року). Також більшість з астрологів схиляються до думки, що 2023 рік принесе чимало кардинальних змін на світовому рівні.

Щоб не казали нам гороскопи, наша доля передусім залежить від нас самих. Тож ми повинні боротися до кінця. Не можна сказати, що буде легко. Проте ми віримо, що рік Кота та Кролика принесе нам найголовніше – бажану Перемогу. Хай буде так! Слава Україні та ЗСУ!

Ірина Блинкова

5 ГРУДНЯ – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ВОЛОНТЕРІВ!

ВЗАЄМОДОПОМОГА ЯК СПОСІБ ЖИТТЯ

Кожного року 5 грудня волонтери в усьому світі відзначають Міжнародний день волонтерів, присвячений особам, що займаються волонтерством добровільно та безкорисливо. Особливо актуальним це свято є сьогодні, адже на плечах волонтерів лежить неабияка допомога та відповідальність під час війни.

Найбільш потужний сплеск українського волонтерства відбувся у 2014 році, коли путінська росія розв'язала проти нас так звану гібридну війну. Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну волонтерська діяльність українців збільшилася в рази.

Кожен патріот своєї Батьківщини вважає своїм обов'язком наближати перемогу над ворогом чи то на полі бою, чи то в тилу, приєднавшись до волонтерського руху.

Своєю активною позицією відзначаються студенти й співробітники Харківського національного медичного університету, про волонтерську діяльність яких ми докладно розповідаємо на сайті, в університетській газеті та наших соціальних мережах.

Міжнародний день волонтерів на сьогодні відзначається в усьому світі з тисячами співучасників, які беруть участь у широкому колі волонтерських ініціатив.

ВОЛОНТЕРСЬКОГО РОДУ НЕМАЄ ПЕРЕВОДУ

СОЛОДОШІ ДЛЯ ЗСУ

У листопаді команда сектору громадського виховання та волонтерства Студентського самоврядування провела благодійну акцію, що розпочалася 20 листопада під назвою «Солодоші для ЗСУ». Протягом цього часу студенти-медики відправляли зроблені власноруч кондитерські вироби та солодоші військовим, щоб показати підтримку та повагу нашим воїнам на передовій.

Печиво, виготовлене студентами, було порційно розфасовано, що

дуже зручно для наших бійців. Тепер ці домашні ласощі, зроблені з теплом та любов'ю, будуть разом із гарячим чаєм зігрівати наших захисників на фронті. Також до кожної порції були прикріплені листівки-побажання, щоб кожен український воїн відчув нашу підтримку та віру в перемогу.

Упродовж тижня наша команда пекла та збирала кондитерські вироби: від медового печива до кексів. Загалом було зібрано понад 450 виробів, які були складені у 70 пакунків, кожен з яких містить від 5 до 7 смаколиків. Також до печива було додано 10 банок зі смачним варенням. Усі солодоші були передані бійцям Територіальної оборони у Харківському напрямку.

Адель Зейдан, І медичний факультет

НАШІ ЧОТИРИЛАПІ ДРУЗІ

У грудні команда сектору громадського виховання та волонтерства Студентського самоврядування ХНМУ вже черговий раз відвідала тимчасовий притулок для тварин «Виставковий Центр».

Зима – не завада для добрих справ, а наші волонтери приїжджають до притулку спеціально для того, щоб вигуляти та допомогти адаптуватися тваринам, які втратили своїх господарів через повномасштабне вторгнення, до умов воєнного часу. Відвідуючи притулки, волонтери роблять дуже важливу справу.

«Більшість свого життя собака проводить у клітці один (з іншими собаками, без людини). Якщо сьогодні, маючи таку нагоду, ми не поїдемо до притулку – собака просто не виїде з клітки ще один день. Тому, яка б не стояла погода та як би не хотілося залишитися в теплому ліжку – потрібно змусити себе піднятися. Потім, як тільки ти опиняєшся поряд з тваринами, то розумієш, що прийшов не дарма, адже втома і лінощі миттєво зникають», – зазначають волонтери.

Незабаром студенти збираються співпрацювати з тимчасовим притулком, проводячи просвітницькі лекції для всіх охочих щодо мети вигулу тварин та способів їх адаптації до певних умов.

Валерія Шевченко, І медичний факультет

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ТЕРАПІЯ

Команда сектору громадського виховання та волонтерства спільно зі студентською радою І медичного факультету відвідали Харківську міську дитячу клінічну лікарню № 16 з нагоди організації заходу «Music morning beats», приуроченого до Міжнародного дня волонтера.

На захід був запрошений всесвітньо відомий композитор і нейромузиколог – Найджел Осборн. Він є автором методики музичної терапії для дітей, які пережили військовий конфлікт. Мета заходу – використання музичного мистецтва як психологічної терапії.

Професор Осборн запровадив метод використання музики та мистецтва для підтримки дітей, які були травмовані внаслідок військових конфліктів. Він був розроблений під час війни в Боснії та Герцеговині (1992–1995), згодом був широко реалізований на Балканах, Кавказі, Близькому Сході, у Східній Африці, Південно-Східній Азії та Індії. Найджела нагороджено премією Свободи Інституту миру в Сараєво, зокрема, за роботу з боснійськими дітьми під час облоги міста.

Разом із дітьми була створена низка композицій, що символізують незламність діточок, які пережили тяжкі часи під час повномасштабного вторгнення. Прикладом однієї з таких пісень стала «Мрія» – аналогія до українського літака. Діти самостійно наспівували мелодію, а митець створював із наданих пропозицій звуків нову пісню.

Також на заході всі присутні могли ознайомитися з головним символом Хібукі-терапії – іграшкою, яка сприяє виходу дитини зі стану психологічної травми шляхом її правильного використання. Хібукі (собака-обіймака) – м'яка іграшка з Ізраїлю, яка допомагає нашим дітям переживати травматичні події, імітуючи обійми завдяки спеціальному виготовленню.

Волонтери ХНМУ домовилися з адміністрацією та психологами Харківської міської дитячої клінічної лікарні № 16 стосовно щотижневих відвідувань дітей та проведення заходів, пов'язаних із Хібукі-терапією та іншими святами.

Марія Черкашина, І медичний факультет

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ ISIC-2022

КРОКИ В НАУКУ

Традиційно кожного року восени Радою наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених ХНМУ за підтримки керівництва університету проводиться міжнародна конференція «International scientific interdisciplinary conference (ISIC)». І цей рік, попри воєнний стан, не став винятком.

Так, 23–24 листопада в онлайн-режимі у зовсім нових та особливих умовах військової агресії з боку російської федерації розпочалася щорічна міжнародна конференція ISIC-2022. Наші незламні та талановиті науковці не припиняли свою наукову діяльність навіть у таких жорстоких реаліях і представили нам 160 неймовірних досліджень (60 з яких у вусному та постерному форматі).

Під час наукового заходу молоді колеги представили новітні погляди у тій чи іншій секції, що було відповідним чином оцінено журі, яке відзначило кожного учасника конференції.

Представники поважного журі нагородили учасників заходу призовими місцями та дипломами. Науковці кожної секції отримали дипломи I, II та III ступеня, а також дипломи у таких номінаціях: «За кращу презентацію», «За ораторське мистецтво», «За соціальну значущість дослідження», «За оригінальне вирішення проблеми».

Ми щиро вітаємо всіх учасників наукового форуму та бажаємо успіхів, наснаги й нових відкриттів!

Сподіваємося, що всі, хто лише слідував за конференцією, наступного року обов'язково візьмуть участь у щорічному заході та продемонструють нам своє наукове бачення чи нове відкриття.

Олеся Плехова, голова ради Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених

ВІТАЄМО ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСІВ!

ЗНАВЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

У листопаді 2022 року відбулося загальнонаціональне щорічне свято знань, яке покликано об'єднати знавців української мови й літератури та згуртувати талановиту студентську молодь з метою підвищення рівня загальної мовної культури, вшанування пам'яті великого Кобзаря, виховання у студентів активної громадянської позиції, формування ціннісного ставлення особистості до історичних, культурних і духовних надбань українського народу.

Щорічно вже понад 20 років в Україні проводиться Міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яценка. Його засновником є український меценат Петро Яценко. Конкурс ініційовано Указом Президента України з метою популяризації української мови серед молоді. Його організаторами є МОН України, Міжнародний благодійний фонд «Ліга українських меценатів» і Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти». Кількість учасників конкурсу з української мови ім. Петра Яценка за останні роки сягнула 5 мільйонів з понад 20 країн світу.

Мовно-літературний конкурс ім. Тараса Шевченка започатковано Указом Президента України від 30 вересня 2010 року. За час свого існування Конкурс набув популярності не тільки в Україні, а й у усьому світі. Цей факт підтверджує щорічне збільшення кількості його учасників.

Так, 2 та 9 листопада цього року здобувачами освіти ХНМУ за сприяння Департаменту науки і освіти ХОБА відбувся обласний етап XXII Міжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яценка та XII Міжнародний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді ім. Т. Шевченка.

Участь у конкурсах взяли переможці першого (університетського) етапу, студенти першого та другого курсу I, II та III медичних факультетів.

За результатами двох конкурсів вітаємо наших переможців I етапу Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді ім. Т. Шевченка: Гаяну Апкар'ян, Кирила Цховребова та Марію Чуприну, а також переможців I етапу XXIII Міжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яценка Євгенію Громко, Дар'ю Подгорну та Анастасію Суховєєву.

Бажаємо переможцям нових звершень та досягнень у 2-му етапі конкурсу, наснаги та натхнення, креативності та жаги до пізнання!

Юлія Мельничук

АКЦІЯ ВІД КНИГАРНІ

СПОЖИВАЙ УКРАЇНСЬКЕ!

З моменту повномасштабного вторгнення в Україну за статистикою дедалі більше людей почало споживати українське: кіно, музику, мистецтво, літературу та багато чого іншого, з метою викоренити усе російське з нашого поля зору, оскільки кожен з нас пам'ятає, якою ціною ще навіть 100 років тому українським митцям далася свобода слова та можливість показати правду усьому світу.

Студенти ХНМУ також не залишилися осторонь цих змін. Так, 3 грудня команда сектора громадського виховання та волонтерства студентського самоврядування долучилася до акції від книгарні «Сяйво книги» у місті Київ.

Сутність акції полягала в тому, що до книгарні можна було приносити видання російських авторів, російські переклади або книги російських видавництв, які студенти вважали макулатурою.

Гроші з переробки макулатури у 100% обсязі йдуть на потреби ЗСУ. Натомість для тих, хто взяв участь у благодійній акції, книгарня видає купон зі знижкою 10% на купівлю нових книг українською мовою. Також для учасників відбудеться розіграш мерчу та подарунків від студентського самоврядування ХНМУ.

Збір книжок тривав протягом трьох тижнів, студенти медичного вишу надсилали книги до пункту збору з різних міст України. За цей час спільними зусиллями здобувачами вищої освіти було зібрано майже 70 кг макулатури і 25 грудня були передані до книгарні!

Ми дякуємо книгарні «Сяйво книги» за надану можливість допомогти нашим воїнам у цей непростий час!

Валерія Шевченко, І медичний факультет

ХАРКІВСЬКА ВИЩА МЕДИЧНА ШКОЛА 100 РОКІВ ТОМУ

Добігає кінця 2022 рік – воєнний, тяжкий, з непередбачуваними подіями цього часу. Ворог намагається змусити нас жити за своїми правилами, але наша країна продовжує активно жити, працювати, боротися в умовах ворожої агресії, даючи стійку відсіч усім цим намаганням. Разом з усією Україною продовжує свою корисну працю і наш університет. Навчання, лікування, наука, суспільно-корисна праця, волонтерська діяльність – напрямки його роботи в сучасний період. Так було в усі часи 217-річного існування Харківської вищої медичної школи. Згадаємо, якою вона була 100 років тому, на зорі свого самостійного існування у не менш складні часи.

20-ті роки ХХ століття в історії нашої країни відомі подіями громадянської братовбивчої війни, розрухою, епідемією, холодом, недоїданням. Вони також відомі великою реорганізаційською роботою майже на всіх напрямках суспільного життя, у тому числі й вищої школи. Так, ми знаємо, що Харківський університет було зачинено, а його медичний факультет разом з Жінчим медичним інститутом Харківського медичного товариства у 1920 році реорганізовано в Харківську медичну академію, яка через рік була перейменована на Харківський медичний інститут.

Протягом 1922 року інститутом послідовно керувало три особи. Спочатку це був начальник і одночасно політкомісар Г.В. Гусаков, який закінчив медичний факультет Харківського університету напередодні жовтневих подій 1917 р. 3 травня по листопад його очолював ректор В.С. Коршун – видатний мікробіолог, завідувач кафедри гігієни ХМІ. Першого листопада що посаду обійняв ректор І.М. Кавалеров, профпатолог з великим стажем, переведений до Харкова з Уральського університету.

У 1922 році під егідою Укрголовпрофосвіти (Український головний комітет профтехнічної й спеціально-технічної освіти) було видано «Тимчасове положення про вищі навчальні заклади». Відповідно до цього документу начальник ХМІ видав розпорядження, яким були: 1) розпущена навчальна рада, як організація, що не передбачена Положенням про ВНЗ, 2) створені предметно-планові комісії, які займалися практично всіма питаннями організації навчального процесу в інституті, 3) скасовані дисертації, державні іспити, введені дипломні роботи, які готувалися стаж-лікарями.

В інституті на той час було два факультети: медико-профілактичний та онтологічний, навчання проходило на 17 кафедрах. Буремні жовтневі роки внесли свої корективи у навчальний процес. Одночасно зі збільшенням прийдомо до інституту нових студентів (1921 р. – 1000 студентів) дуже відчувалася нестача викладачів. Багато представників старої професури у зв'язку з воєнними діями, постійною зміною влади виїхало з Харкова. Ті, що залишилися, іноді керували декількома кафедрами. Продовжували працювати професори: фізіолог В.Я. Данилевський, хірурги В.І. Кудінцев і Б.Г. Пржевальський, акушер-гінеколог М.М. Миронов, фармаколог Я.Я. Постоєв, мікробіолог Д.П. Гриньов, судовий медик М.С. Бокаріус, терапевт І.І. Файншмідт та інші. Вони брали активну участь у вирішенні питань реформування вищої школи, створення нових навчальних програм тощо.

У липні 1922 р. методком Укрголовпрофосу створив спеціальну комісію для розробки змін в навчальних планах медичних інститутів. Найбільш авторитетні й досвідчені професори ХМІ були введені до її складу. Їх доробки у цій галузі згодом ставали основою для постанов, інструкцій, розпоряджень Наркомату освіти.

Того ж року було видано «Кодекс законів про народну освіту в УРСР», яким робітники і члени комітетів незаможних селян, що стали студентами, звільнялися від сплати за навчання, їм надавалася стипендія. Разом з тим при Головпрофосвіті була створена Вища комісія, яка займалася питаннями академічної перевірки (чистки) студентів-медиків «для избавлення института от баласта и идеологически чуждого элемента».

Як згадувала студентка тих років К.А. Майстрах, організаційна сторона діяльності інституту теж потребувала налагодження: «старих робітників залишилося мало, працювали вони аби як, деякі просто саботували роботу», тому студенти самі взяли за справу. Ще у 1921 р. колишні старостати були замінені на студентські ко-

митети, що очолювали кожен курс, факультет і підпорядковувалися загальноінститутському студкому. Студенти, що обиралися до їх складу, були переважно людьми нової формації, які пройшли сувору життєву школу, загартувалися в подоланні численних життєвих труднощів. Студком упорядковував розклад практичних занять і лекцій, домовлявся про заняття з професорами й викладачами, з якими не міг домовитися деканат, клопотав про отримання трупів і доставляв їх в анатомку. Студком реєстрував студентів, заводив особисті справи, видавав студентські квитки і залікові книжки. Організація побуту і матеріального забезпечення студентів також була покладена на плечі студентської організації.

Сучасники згадують, що неабиякий внесок в організацію роботи інституту зробили свого часу випускники 1922 року. Вони стали студентами університету в 1917 р. і в роки навчання перенесли на собі усі тяготи того періоду. Як пише професор П. Ломакі:

«Это были дети рабочих, крестьян, служащих. Основная масса товарищей этого выпуска отличалась исключительной работоспособностью и трудолюбием, проявляя необычный интерес ко всем видам занятий». Вони допомагали клінічним кафедрам і бібліотеці доводити до ладу інститутське майно, займалися разом з викладачами питаннями планування, розробки програм і методики викладання.

Така відданість своїй праці була притаманна майже усім випускникам ХМІ 1922 року. Багато хто з них у подальшому стали видатними діячами охорони здоров'я, зокрема, А.Я. Алімов – чл.-кор. АМН СРСР, головний епідеміолог Червоної Армії (1942–1945); З.Д. Горкін – директор Українського центрального інституту гігієни праці та професійних захворювань (1931–1937); М.П. Новаченко – чл.-кор. АМН СРСР, директор Інституту ортопедії і травматології ім. М.І. Ситенка (1943–1966); І.З. Вельвовський – засновник і завідувач першої у світі кафедри психотерапії в Українському інституті удосконалення лікарів (1961–1972); І.І. Грищенко – акушер-гінеколог, декан лікувального факультету ХМІ, видатний клініцист і науковець, який гідно представляв нашу науку на багатьох міжнародних конгресах і конференціях; Г.І. Тец – багаторічний завідувач кафедри педіатрії ХМІ, що у 50-ті роки підготував програму з педіатрії для лікувальних і санітарно-гігієнічних працівників медичних інститутів, за якою навчалися студенти всього СРСР, та інших країн. Усі вони були докторами медичних наук, професорами вищої школи.

З 1922 роком пов'язано багато подій і прізвищ в історії нашого вишу. Саме тоді в ХМІ почали працювати нові самостійні кафедри – мікробіології (Д.П. Гриньов) та оториноларингології з клінікою (С.Г. Суручки). Ця клініка була першою в Україні. За ініціативою професора І.І. Файншмідта було організовано Український туберкульозний інститут, керівником якого він став. Завідувач кафедри фізичного виховання В.А. Блях заснував і очолював перший спеціалізований журнал «Вісник фізичної культури».

Завідувач кафедри фізіологічної хімії ХМІ О.В. Палладін розробив курс лекцій з основ біологічної хімії, що склав основу підручника «Фізіологія і хімія», який вийшов у 1924 р. і витримав у подальшому 25 видань різними мовами (з 1938 р. назва біохімія). Професор Б.Г. Пржевальський видав підручник «Лекції з хірургічної патології і терапії».

У 1922 р. об'єднану кафедру нервових та душевних хвороб у ХМІ очолював професор К.І. Платонов – один з найвидатніших вчених-психоневрологів СРСР, у подальшому заслужений діяч науки УРСР (1957). Завідувачем кафедри акушерства і гінекології обрано професора П.Х. Хажинського, що керував нею до 1944 р. За ініціативою професора І.В. Кудінцева у складі Харківського медичного товариства, членами якого були майже всі викладачі ХМІ, почала діяти хірургічна секція ХМТ.

Не можна сказати, що ми дали повну картину життя медичного вишу в ті далекі часи, але й те, що ми розповіли, свідчить про великий потенціал творчих сил Харківської вищої медичної школи, що славно проявляла і продовжує проявляти себе у всі періоди свого існування.

**Жаннета Перцева, директорка музею історії ХНМУ,
Олена Семененко, зберігачка фондів музею історії ХНМУ**

6 ГРУДНЯ – ДЕНЬ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ!**НАШІ ЗАХИСНИКИ, ОПОРА ДЕРЖАВИ!**

6 грудня, в день ухвалення у 1991 році Закону України «Про Збройні сили України», українці відзначають державне свято – День Збройних сил України – свято справжньої мужності, героїзму і відваги.

Українська армія – сила і гордість нашої Батьківщини. Українські військові довели, що вони найвідважніші, найдосвідченіші, найпрофесійніші воїни у світі. Бажаємо кожному захиснику і захисниці повернутися додому цілими і неушкодженими, і принести із собою перемогу!

Вітаємо всіх доблесних і хоробрих чоловіків і жінок, які потужною стіною захищають свою рідну Україну від окупанта! Неможемо

ливо висловити словами нашу безмежну вдячність. Слава ЗСУ! Слава Україні!

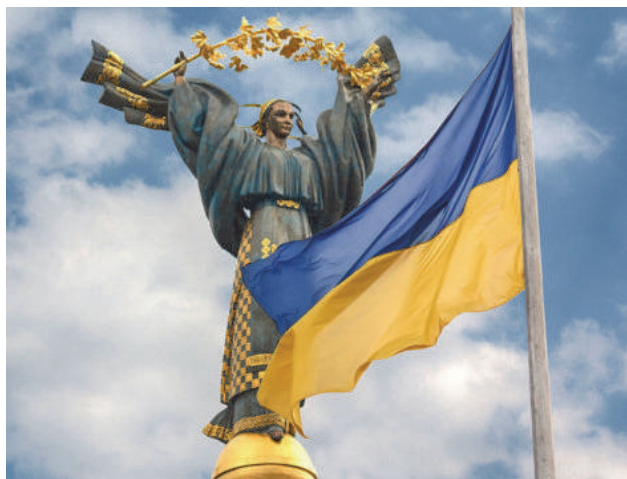
ДОВІДКА

Збройні сили – це один з основних елементів стабільного і впевненого розвитку Української держави, справжня гарантія державного суверенітету.

24 серпня 1991 року Верховна Рада України прийняла постанову «Про військові формування в Україні», якою визначила: «підпорядкувати всі військові формування, дислоковані на території України, Верховній Раді України; утворити Міністерство оборони України; Урядові України приступити до створення Збройних Сил України». Фактично цією постановою було покладено початок будівництва Збройних сил України як важливого інституту держави і невід'ємного елемента її воєнної організації.

Восени-взимку 1991 року було підготовлено важливі документи, що стали нормативно-правовою базою формування Збройних сил України. 11 жовтня Верховна Рада України затвердила Концепцію оборони і будівництва Збройних сил України. Концепція визначала, що Збройні сили України складаються з трьох видів: Сухопутні війська (Війська наземної оборони), Військово-повітряні сили і Сили протиповітряної оборони (Війська повітряної оборони), Військово-морські сили.

За матеріалами сайту ХНМУ

21 ЛИСТОПАДА – ДЕНЬ ГІДНОСТІ ТА СВОБОДИ**ВИСТОЯЛИ НА МАЙДАНІ – ПЕРЕМОЖЕМО У ВІЙНІ!**

21 листопада Україна відзначає День Гідності та Свободи. Мільйони наших співвітчизників вшановують ідеали свободи, демократії, патріотизму й мужності своїх громадян.

День Гідності та Свободи – одне зі знакових державних свят у новітній історії України. Воно присвячене двом революціям в Україні – Помаранчевій революції 2004 року та Революції гідності 2013 року. Метою запровадження пам'ятної дати стало утвердження в Україні ідеалів свободи і демократії, збереження та донесення до сучасного і майбутніх поколінь об'єктивної інформації про доленосні події в Україні початку XXI століття. Цього дня вшановується патріотизм і мужність громадян, які восени 2004 та в листопаді 2013 – лютому 2014 року стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини й громадянина, національних інтересів Української держави та її європейського вибору.

Цьогоріч українці вдев'яте відзначили День Гідності та Свободи та вперше – в умовах російського повномасштабного вторгнення. За інформацією Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції Гідності, свято проходить під гаслом «Вистояли на Майдані – переможемо у війні!».

За матеріалами сайту ХНМУ

СУМУЄМО!**СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ ВЛАДИСЛАВИ ВАЛЕНТИНІВНИ ЧЕРНИХ
(28.06.1994–28.12.2022)**

28 грудня під час виконання бойового завдання загинула медик, випускниця Харківського національного медичного університету Владислава Валентинівна Черних.

Владислава закінчила медичний університет у 2017 році з відзнакою. Вона навчалася з великим запалом, була принциповою та мала велику силу волі. Про це свідчить її бажання від початку російської агресії стати до лав добровольчого підрозділу «Хартія», щоб бути там, де вона зі своїми знаннями та вміннями може зробити найбільше для своєї країни.

Колектив медичного університету пишається своєю випускницею та вшановує її світлу пам'ять у своїх серцях назавжди. Ми глибоко співчуваємо родині загиблої, сім'ї почесного ректора НФаУ Валентина Петровича Черних, друзям, колегам та бойовим товаришам, а також колективу Національного фармацевтичного університету, аспіранткою якого вона була.

Вічна пам'ять вірній і гідній дочці українського народу Владиславі Черних, яка загинула за свободу і незалежність своєї Батьківщини!

ХАРКІВСЬКІ СТУДЕНТИ ВСТАНОВИЛИ РЕКОРД УКРАЇНИ

НАШ ВОГОНЬ НІКОМУ НЕ ЗАГАСИТИ!

У грудні студенти-волонтери Студентського самоврядування ХНМУ долучилися до встановлення рекорду України із занесенням до Національного реєстру рекордів з виготовлення окопних свічок протягом 24 годин, що відбувся саме до Міжнародного дня волонтера.

Захід організував профком студентів КПІ ім. Ігоря Сікорського. До гарної справи приєдналося більше 250 учасників з різних міст України для того, щоб накрутити окопні свічки і подарувати тепло нашим захисникам.

Волонтери отримали вражаючий результат – 5359 окопних свічок і зігрітих захисників! Майже 90 % активістів робили свічки вперше, проте відтепер можуть навчати інших і поширювати цю нагальну справу. Попри вیاлові відключення світла, відсутність опалення та переривання на повітряну тривогу, волонтери гріли один одного теплом своїх сердець і черговий раз продемонстрували українську силу духу!

Ми дуже вдячні гуманітарному штабу Профкому студентів КПІ ім. Ігоря Сікорського за можливість приєднатися до гарної справи, організаціям, які допомагали із заходом, а також усім, хто долучився до встановлення рекорду з виготовлення окопних свічок!

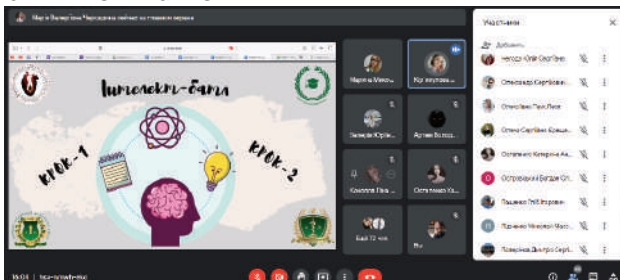
Найбільше дякуємо нашим захисникам за їх надзусилля й рекорди кожного дня. Наш вогонь нікому не загасити! Слава Україні!

Катерина Тополюк, І медичний факультет

НАПЕРЕДОДНІ СЕСІЇ

«ІНТЕЛЕКТ-БАТЛ» КРОКУЄ

11 грудня за ініціативою команд І медичного факультету, сектора громадського виховання та волонтерства й сектора з оцінювання якості освіти студентського самоврядування ХНМУ відбувся захід «Інтелект-батл», присвячений підготовці студентів до іспитів КРОК-1 та КРОК-2.

Метою заходу стало збагачення та удосконалення знань з різноманітних дисциплін, що входять до тесту КРОК-1 та КРОК-2, у вигляді змагання.

На заході були присутні понад 80 здобувачів вищої освіти. На платформі Google Meet запрошені студенти продемонстрували набуті знання з предметів, що включені до екзаменів із загальнонаукових дисциплін, як «бліц-опитування». Зареєстровані учасники були розподілені на команди, які обирали певні дисципліни відповідно до курсу студентів у команді. Головна умова – дати правильну відповідь на питання скоріше, ніж команда суперника.

Кожна секція мала 3 рівні питань: перший – 10, другий – 5, третій – 3. Правильні відповіді на кожне могли принести команді 1, 2 та 3 бали відповідно. Питання мали різноманітні форми: від тестових завдань з варіантами відповідей до зашифрованих у вигляді ребусів або уявних ситуацій.

Результати змагання були визначені шляхом підрахування отриманих балів упродовж змагання. Команди-переможці отримали заохочувальні подарунки, а всі учасники – сертифікати за участь.

Студентське самоврядування ХНМУ планує й надалі продовжувати прищеплювати підготовку студентів вишу до іспитів КРОК-1 та КРОК-2 на регулярній основі.

Марія Черкашина, І медичний факультет

ВІТАЄМО!

ЗДОБУТКИ ТВОРЧИХ КОЛЕКТИВІВ МОЛОДІЖНОГО ЦЕНТРУ

Протягом листопаду вокальні та танцювальні колективи медичного вишу брали активну участь у Міжнародних та Всеукраїнських фестивалях-конкурсах, які проходили у дистанційному режимі.

Танцювальний колектив «Феєрія» в номінації «Народний стилізований танець» та «Оригінальний жанр – світлове шоу» був нагороджений двома дипломами лауреата I ступеня, а також дипломами за II та III місце. Народний аматорський ансамбль народного танцю «Радість» отримав нагороди трічі за I місце і одну за II місце. Фестивалі проходили в Києві, Одесі та Парижі (Франція).

Вокальна студія «Каданс» взяла участь у Міжнародному конкурсі мистецтв «Воля», що проходив у Києві та отримали такі здобутки: ВІА «Атріум» – III місце, хоровий колектив «Експресія» – III місце, вокальний колектив «Liberty» – III місце, Авівія Бурта-

кова – Гран-прі, Марина Цимбал – III місце, Дмитро Цимбал – III місце.

Ансамблі бального танцю «Art Dance» та сучасного танцю «A-FAM» завоювали найвищу нагороду Гран-прі у фестивалі, що проходив у Києві. Також трічі Гран-прі на конкурсах «Браво», «Барвіста осінь» та «Творчий ринг» отримав колектив «Art Dance» у номінації «Бальний танець».

Вітаємо переможців творчих конкурсів та бажаємо подальших успіхів!

За матеріалами сайту ХНМУ

■ ДО ДНЯ СЯКОГО МИКОЛАЯ

ЧУЖИХ ДІТЕЙ НЕ БУВАЄ

19 грудня команда сектору громадського виховання та волонтерства студентського самоврядування відвідала Обласну дитячу клінічну лікарню, яка є клінічною базою кафедри педіатрії № 1 та неонатології, та привітали діточок зі святом – днем святого Миколая.

Наші волонтери подарували дітям безліч гарних емоцій і самі зарядилися енергією та отримали купу приємних вражень. Протягом візиту проводилися численні ігрові та мистецькі конкурси, у яких усі учасники отримали подарунки від Миколайчика.

День святого Миколая – особливе свято, яке відзначається щороку 19 грудня. За своє життя Миколай встиг зробити чимало добрих справ. Він визволяв полонених, захищав дітей, рятував невинних від смертної кари, неодноразово допомагав бідним на суші й у морі. Завдяки цьому навколо Чудотворця з'явилася велика кількість легенд, і з часом Миколай став одним із найважливіших християнських святих.

Програма свята була насичена різними цікавими конкурсами. Дітки розгадували загадки, розповідали вірші. Студенти ме-

дичного вишу провели майстер-клас з вирізання сніжинок, із яких потім усі разом зробили плакати із теплими побажаннями для наших захисників із ЗСУ. Після заходу святий Миколай із його помічницями подарував маленьким друзям святкові подаруночки у вигляді янголят, щоб у кожного з них залишився при собі янголохоронець, який буде оберігати їх та приносити позитивні емоції.

День був насичений теплими посмішками та приємною атмосферою. Усі залишилися задоволеними та щасливими, особливо малеча, яка не хотіла відпускати волонтерів зі своїх обіймів. Колективи лікарні та кафедри також із радістю брали участь у заході та щиро подякували студентам ХНМУ за чудово організоване свято.

Кожного року наші студенти вітають малечу та влаштовують їм цікаву програму, тому що волонтерам дуже важливо дарувати усмішки дітям. Чужих дітей не буває: скільки б усього не руйнували в Україні – мости із душами та серцями українців завжди вистоять!

Поліна Підгайна, ІІ медичний факультет

НОВОРІЧНА БЛАГОДІЙНА АКЦІЯ

Цьогорічне новорічне свято несе на собі відбиток російської військової агресії, що відображається перш за все на малечі, яка чекає на традиційні святкові атрибути у вигляді подарунків, привітань від святого Миколая, атракціонів та смаколиків. У зоні особливої уваги знаходяться діти з прифронтових та тимчасово окупованих територій країни.

Проте наша малеча жодним чином не залишиться без новорічних подарунків. Так, діти співробітників ХНМУ, що знаходяться в Харкові та Харківській області отримують іменні святкові пакуночки, які орієнтовані саме на їх вік та стать. І у кожному подарунку є листівка, підписана особисто Аллою Борзенко, яка і стала ініціаторкою такої новорічної благодійної акції за підтримки своїх друзів та фейсбучної спільноти.

Дякуємо всім, хто долучився до здійснення мрій наших діточок, адже різдвяні й новорічні бажання мають властивість завжди здійснюватися завдяки небайдужим людям!

За матеріалами сайту ХНМУ

ХАРКІВ НОВОРІЧНИЙ

Наш Харків завжди був і залишається красенем – незламним, героїчним і, попри все, новорічним. У зв'язку з повномасштабною війною цьогорічні святкування Нового року відбудуться не на майдані Свободи, а під землею – на станції метро «Університет», де встановлено новорічну ялинку.

Оцінити красу святкових прикрас підземного міста ви можете, спустившись у метро, або ж помилуватися фото, якщо ви знаходитесь далеко від рідного Харкова. Адже максимально підтримувати людей в такий нелегкий час і дарувати їм хоча б краплину гарного настрою – вкрай важливо!

«Медичний університет»

Регістр. свідоцтво ХК № 2098 – 839 ПР від 05.03. 2014 р.

Засновник – Колектив Харківського національного медичного університету.

Газета виходить один раз на місяць

Адреса редакції : 61022, Харків, пр. Науки, 4.

Гол. корпус, 5 поверх, тел. 707 73 60

e mail: info@knmu.edu.ua

www.knmu.edu.ua

Підписано до друку 29.12.2022. Формат 60 x 90/4.

Папір офсетний. Гарнітура Pragmatica. Друк офсетний.

Умов. друк. арк. 8. Обл. вид. арк. 8,5.

Тираж 500 прим. Зам. № 12/29 01.

Видання підготовлено та надруковано у ТОВ ВПП «Контраст».

61166, м. Харків, пр. Науки, 40,
www.kontrast.kh.ua

Регістраційне свідоцтво ДК № 178 від 15.09.2000
За точність викладення фактів відповідальність несе автор. Рукописи не рецензуємо й не повертаємо. Точка зору авторів публікацій може не збігатися з позицією редакції. Передрук лише з дозволу редакції газети.

Редакторка В. Захаревич

Коректорки М. Тарасенко, Є. Рубцова